

Correctievoorschrift HAVO

2009

tijdvak 2

Nederlands

tevens oud programma

Nederlands

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 49 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 *Tekst met vragen*

1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.

1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk *volledig goed* is en dat *strikt*, dus *zonder enige overschrijding*, binnen de gegeven antwoordlengte valt, wordt daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend.

1.3 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.

2 Samenvatting

2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de *in de opdracht gevraagde* informatie-elementen.

2.2 Bij het toekennen van scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:

- Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
- Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dient aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
- Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent.

2.3 De aftrek voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de samenvatting bedraagt maximaal 4 scorepunten. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: fouten tegen de regels voor interpunctie, voor het gebruik van hoofdletters, voor zinsbouw, voor spelling, voor woordgebruik en voor woordvolgorde.

Deze aftrekregeling dient als volgt te worden toegepast:
voor fouten tegen de regels voor *interpunctie*:

1 fout of 2 fouten - 0

3 of meer fouten - 1

voor fouten tegen de regels voor de *overige categorieën*:

1 fout of 2 fouten - 1

3 of 4 fouten - 2

5 of 6 fouten - 3

7 of meer fouten - 4

Fouten die herhaald worden, moeten gerekend worden als afzonderlijke fouten.

Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de spelling volgens de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje) van 2005.

2.4 Voor een kandidaat zoals bedoeld in het Eindexamenbesluit artikel 55, derde lid, wordt een aangepaste aftrekregeling voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik toegepast. Dit betreft een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin het eindexamen wordt afgelegd, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie Nederlands niet de moedertaal is.

De aangepaste aftrekregeling voor kandidaten zoals bedoeld in artikel 55.3, luidt:
voor fouten tegen de regels voor *interpunctie*:

1 - 5 fouten - 0

6 of meer fouten - 1

voor fouten tegen de regels voor de *overige categorieën*:

1 - 5 fouten - 1

6, 7 of 8 fouten - 2

9 - 13 fouten - 3

14 of meer fouten - 4

Fouten die herhaald worden, moeten gerekend worden als afzonderlijke fouten. Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de spelling volgens de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje) van 2005.

De aangepaste aftrekregeling is niet van toepassing voor kandidaten met een leesbeperking (dyslexie), die niet vallen onder artikel 55 lid 3.

2.5 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Tekst 1 Bemoeiziek

1 B

2 B

3 maximumscore 2

- Het is verstandig als het preventieve beleid berust op (harde) wetenschappelijke kennis (ter voorkoming van ziekten of onheil) 2

gedeeltelijk goed

- Als de mensen weten dat het beleid echt werkt (zie regels 31-34) 1

Opmerkingen

Wanneer in het antwoord voorbeelden zijn opgenomen, per voorbeeld een punt aftrekken.

Wanneer het antwoord louter uit voorbeelden bestaat, geen punten toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Het is onverstandig als het beleid berust op een statistisch verband/correlatie van mogelijk te verwachten ziekten of onheil 	2
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Het is onverstandig als het beleid niet berust op harde kennis over reële problemen 	2
	gedeeltelijk goed	
	<ul style="list-style-type: none"> Het is onverstandig ter bestrijding van misstanden die er nog niet zijn / (of) misschien niet zullen komen (zie regels 59-65) 	1
	<i>Opmerkingen</i>	
	<i>Wanneer in het antwoord voorbeelden zijn opgenomen, per voorbeeld een punt aftrekken.</i>	
	<i>Wanneer het antwoord louter uit voorbeelden bestaat, geen punten toekennen.</i>	
5	B	
6	maximumscore 1	
	“De correlaties zullen ongetwijfeld kloppen, maar het punt waar het om gaat, is dat iedereen, inclusief de overheid, die het beleid baseert op statistiek, het begrip correlatie verwart met oorzaak-gevolg.” (regels 99-104)	
	ook goed	
	“Correlaties zeggen iets over kansen in de toekomst en dit is nog veel moeilijker te bevatten dan het punt dat een correlatie geen causaal verband aangeeft.” (regels 114-118)	
7	D	
8	C	
9	D	
10	maximumscore 3	
	De kern van een goed antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Nee, vrouwen die menen dat tijdens de zwangerschap geen gezondheidsrisico's genomen mogen worden, zullen dit een onaanvaardbaar argument vinden 	2
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Nee, vrouwen die een moreel/ethisch bezwaar hebben tegen het gebruik van mogelijk schadelijke genotsmiddelen tijdens de zwangerschap, zullen dit een onaanvaardbaar argument vinden 	2
	<ul style="list-style-type: none"> een volledig goed antwoord, niet langer dan 25 woorden 	1

Vraag	Antwoord	Scores
11	B	
12	A	
13	B	
14	maximumscore 1 alinea 6	
15	maximumscore 1 alinea 10	
16	maximumscore 1 alinea 14	
17	C	
18	C	
19	D	
20	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • Het beleid is te massaal / te weinig gericht op een doelgroep / niet gericht op de lagere sociale klasse • De overheid pakt de problemen niet bij de kop / komt niet tot een praktische aanpak van problemen • een volledig goed antwoord, niet langer dan 25 woorden 	 1 1 1
	<p><i>Opmerkingen</i></p> <p><i>Wanneer in het antwoord voorbeelden zijn opgenomen, per voorbeeld een punt aftrekken.</i></p> <p><i>Wanneer het antwoord louter uit voorbeelden bestaat, geen punten toekennen.</i></p>	
21	E	
22	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • De invloed van preventie op de gezondheid is minder duidelijk dan in fragment 1 wordt aangenomen • een volledig goed antwoord, niet langer dan 25 woorden 	 2 1

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Het kabinet gaat met “volwassenen” of “jeugdigen” in de omschrijving van zijn doelstellingen voorbij aan de echte risicogroepen / aan de sociale onderklasse waar de gezondheidsrisico’s groter zijn / aan de kansarmen waar de gezondheidsrisico’s groter zijn / Het kabinet is te breed in zijn benadering met “volwassenen”/“jeugdigen” een volledig goed antwoord, niet langer dan 25 woorden 	<p>1</p> <p>1</p>

Tekst 2 De markt van het grote vergeten

In een goede samenvatting (maximumscore 17 punten) moeten de onderstaande informatie-elementen opgenomen zijn. Om de scores van de samenvatting per onderdeel te kunnen verwerken, zijn deze afzonderlijke informatie-elementen doorgenummerd.

24.1	maximumscore 2 (<i>misvatting</i>)	
	<ul style="list-style-type: none"> Er is sprake van de misvatting dat geheugentraining zou leiden tot een beter geheugen 	<p>1</p> <p>1</p>
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> dat je niet vergeetachtig hoeft te worden/zijn, want je kunt het geheugen trainen 	1
24.2	maximumscore 4 (<i>drie aannames</i>)	
	<ul style="list-style-type: none"> De succesvolle geheugentraining is gebaseerd op de volgende aannames: We benutten maar een deel van onze hersenen De mantra ‘use it or lose it’ in de zin van je geheugen versterken door training, is waar Ook geheugenwonders kunnen hun geheugen door training verbeteren 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
24.3	maximumscore 2 (<i>vergelijking geheugen en waarom onjuist</i>)	
	<ul style="list-style-type: none"> Het geheugen wordt vergeleken met een spier die je zou kunnen oppompen Dit is een onjuiste vergelijking, omdat je het geheugen niet door training kunt versterken 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
24.4 maximumscore 3	<i>(waarom technieken niet werken)</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Geheugentechnieken ten behoeve van een beter geheugen werken niet, want 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • technieken voor geheugentraining hebben niets met verbetering van de hersenen te maken 	2
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • geheugentechnieken zijn gekunsteld/bewerkelijk en 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • ze worden (hierdoor) in het dagelijks leven / in de praktijk nauwelijks gebruikt 	1
24.5 maximumscore 2	<i>(positief gevolg techniek)</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Geheugentechnieken/trucs kunnen helpen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • om de effecten van achteruitgang van het geheugen op te vangen 	1
24.6 maximumscore 2	<i>(ontwikkeling benadering vergeetachtigheid)</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van een ontwikkeling in de opvatting / het denken over vergeetachtigheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Vergeetachtigheid wordt steeds meer gezien als een symptoom, behorend bij een ziekte 	1
24.7 maximumscore 2	<i>(twee gevolgen)</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • opkomst van een groep 'worried well' / een groep mensen die bang is om dement te worden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • het ontstaan van verwachtingen die suggereren dat vergeetachtigheid/geheugenverlies te voorkomen/genezen is door invloed van de markt/handel / nodeloze schuldgevoelens/zorgen (bij opkomende dementie) 	1
24.8 Regeling met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik in de samenvatting¹⁾	Voor fouten met betrekking tot incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik kunnen in totaal maximaal 4 hele scorepunten worden afgetrokken. De toepassing van deze aftrekregeling kan overigens nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0 punten. Zie de Vakspecifieke regel 2 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.	
noot 1	Bij positie 24.8 en 24.9 van het score-invoerformulier in het programma WOLF dienen de eventuele aftrekpunten aangegeven te worden als een positief getal. Heeft een kandidaat bijvoorbeeld 3 aftrekpunten vanwege incorrect taalgebruik, dan noteert u bij positie 24.8 een 3. Indien er geen sprake is van aftrek, dient een 0 te worden ingevuld.	

24.9 Regeling met betrekking tot woordgrensoverschrijding van de samenvatting¹⁾

Voor de eerste overschrijding met 18 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 16 scorepunten.

De toepassing van de aftrekgeregeling kan overigens nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0 punten.

Schematisch:

181 - 198: 0 scorepunten aftrek;

199 - 203: 2 scorepunten aftrek;

204 - 208: 4 scorepunten aftrek;

209 - 213: 6 scorepunten aftrek;

214 - 218: 8 scorepunten aftrek;

et cetera, tot een maximale aftrek van 16 punten.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 26 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	naar: Beatrijs Ritsema, HP/De Tijd, 12 oktober 2007
tekst 2	naar: Douwe Draaisma, NRC Handelsblad, 8 en 9 maart 2008
fragment 1	naar: Werner Brouwen en Johan Polder, Gezonde mensen, dure patiënten, NRC Handelsblad, maart 2007
fragment 2	Kompas Volksgezondheid, september 2008